

Raziskave spretnosti OECD

Smernice za izvajanje Strategije spretnosti za Slovenijo

IZBOLJŠANJE UPRAVLJANJA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Povzetek/Ocena in priporočila

RAZISKAVE SPRETNOSTI OECD

Smernice za izvajanje Strategije spretnosti za Slovenijo

IZBOLJŠANJE UPRAVLJANJA
IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Povzetek/Ocena in priporočila

Za objavo tega dela je odgovoren generalni sekretar OECD. Mnenja, ki so v njem izražena, in argumenti, ki so navedeni, ne odražajo nujno uradnih pogledov državljanov OECD.

Ta dokument, kot vsi podatki in preglednice, vključno s temi, ne posega v status suverenosti nad katerim koli ozemljem, razmejitve mednarodnih meja in ime katerega koli ozemlja, mesta ali območja.

To publikacijo navajajte kot:

OECD (2018), *Skills Strategy Implementation Guidance for Slovenia: Improving the Governance of Adult Learning*, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris,

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264308459-en>.

ISBN 978-92-64-30844-2 (print)

ISBN 978-92-64-30845-9 (PDF)

Series: OECD Skills Studies

ISSN 2307-8723 (print)

ISSN 2307-8731 (online)

Popravke publikacij OECD lahko najdete na spletni strani na naslovu: www.oecd.org/about/publishing/corrigenda.htm.

© OECD 2018

YKopiranje, nalaganje in tiskanje vsebine OECD je dovoljeno le za osebno uporabo, vključno s tem, da se izve iz publikacij, baz podatkov in multimedijskih produktov OECD v lastne dokumente, predstavitve, spletne dnevnike, spletna mesta in gradiva za poučevanje je dovoljeno le z navedbo OECD kot vira in nosilca avtorskih pravic. Vloge za javno in komercialno uporabo in za pridobitev pravic za prevajanje je treba nasloviti na rights@oecd.org. Za pridobitev dovoljenja za kopiranje nekaterih delov tega gradiva za javno ali komercialno uporabo se je treba obrniti neposredno na Copyright Clearance Center (CCC) na e-naslovu info@copyright.com ali na Centre français d'exploitation du droit de copie (CFC) na e-naslovu contact@cfcopies.com.

Povzetek

Dobro usklajen sistem za izobraževanje odraslih je nujno potreben, če želi Slovenija izpolniti svoje dolgotrajne razvojne cilje. Globalizacija, tehnološki napredek in demografske spremembe bodo preoblikovali življenje na področju dela in celotne družbe, zaradi česar je ustrezna obravnava spretnosti odraslih še pomembnejša.

Številne raziskave OECD kažejo, da imajo vsi, posamezniki, delodajalci in družba koristi, če odrasli dosegajo višje ravni spretnosti. Slovenija je v zadnjih desetletjih znatno napredovala na področju rezultatov šolajočih se otrok in mladine in doseganja terciarne izobrazbe. Še vedno pa številni odrasli dosegajo nizke ravni bralne in matematične pismenosti. Vključenost v izobraževanje odraslih ostaja pod cilji Slovenije in je znatno nižja zlasti pri nizkokvalificiranih, brezposelnih in starejših odraslih, predvsem v malih podjetjih in nekaterih sektorjih.

Trdo delo, povezano z okrevanjem gospodarstva, je Slovenija že prešla, zavedanje pomena spretnosti in izobraževanja odraslih pa raste. Vodilni v Sloveniji imajo edinstveno priložnost, da okrepijo sodelovanje na področju izobraževanja odraslih med Vlado in njenimi službami, ministrstvi, občinami, socialnimi partnerji in drugimi deležniki ter tako prispevajo k višji kakovosti dela in življenja v Sloveniji.

Sodelovanje med OECD in Slovenijo v akcijski fazi projekta Strategija spretnosti

Vlada Republike Slovenije in številni deležniki so z OECD sodelovali v dolgotrajnem strateškem projektu na področju spretnosti, ki je potekal od leta 2015 do 2018.

V začetku leta 2016 je slovenska vlada skupaj z OECD v okviru projekta Strategija spretnosti (NSS) začela s konkretnimi aktivnostmi v fazi ocenjevanja stanja leta, ki se je zaključila leta 2017. Opredeljenih je bilo devet izzivov na področju spretnosti v Sloveniji – od izboljšanja spretnosti nizkokvalificiranih odraslih do vključujočega in učinkovitega upravljanja sistema spretnosti.

Leta 2017 sta Vlada in OECD začela z delom na akcijski fazi NSS, da bi opredelila konkretne ukrepe za okrepitev sodelovanja na področju izobraževanja odraslih. Ta faza je vključevala sodelovanje z medministrsko vladno ekipo, obsežno vključenost razvojnih in raziskovalnih inštitucij, ustanov, podjetij, ponudnikov izobraževanja in usposabljanja, združenj delodajalcev, sindikatov, izobražencev in organizacij civilne družbe kot tudi primerjalno analizo za opredelitev relevantnih dobrih praks iz držav članic OECD.

Sodelovanje je bistveno za dvig ravni znanja in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Slovenija ima razpršen zakonodajni okvir za izobraževanje odraslih, saj je v različnih zakonih dodeljena raznolika odgovornost ministrstvom in vsem 212 občinam. V ducatih kolektivnih pogodb so vzpostavljeni različni ukrepi za podporo izobraževanju in

usposabljanju za delavce v različnih sektorjih. Poleg Vlade RS in občin imajo pomembno vlogo na področju izobraževanja odraslih tudi socialni partnerji, ponudniki izobraževanja in usmerjanja, ustanove in raziskovalci, organizacije civilne družbe ter regionalne razvojne agencije. Učinkovito sodelovanje med temi akterji bo ključno za izboljšanje vključenosti, rezultatov in stroškovne učinkovitosti na področju izobraževanja odraslih.

Krepitev splošnih pogojev za sodelovanje v izobraževanju odraslih

Z izboljšanjem strateškega načrtovanja, medsektorskega nadzora in informacij o spretnostih in izobraževanju odraslih bi lahko Slovenija okrepila splošne pogoje za učinkovito sodelovanje. Nacionalni program za izobraževanje odraslih za obdobje 2013–2020 določa prednostne naloge in cilje za večino sistema izobraževanja odraslih. Toda ne zajema vseh oblik učenja, jasno ne določa odgovornosti in vanj niso zadostno vključeni vsi relevantni deležniki. Obstoječi organi za usklajevanje in strokovni organi omogočajo delitev informacij, vendar ne spodbujajo skladnosti politik ali partnerstev na področju izobraževanja odraslih. To je predvsem zato, ker nimajo pristojnosti za odločanje ali dodeljevanje sredstev. Obstoječi organi tudi izključujejo nekatera ministrstva, lokalne akterje in predstavnike ciljnih skupin odraslih v izobraževanju. Vlada in deležniki potrebujejo boljše, bolj povezane informacije o dejavnostih in izdatkih izobraževanja odraslih, rezultatih, ki jih dosegajo različni programi in ponudniki, o razpoložljivih učnih možnostih in nastajajočih potrebah po spretnostih, da bodo lahko dosegli skupno razumevanje prednostnih nalog in priložnosti za izobraževanje odraslih.

Krepitev sodelovanja med specifičnimi akterji na področju izobraževanja odraslih

Po okrepitvi pogojev, ki omogočajo sodelovanje, se lahko Slovenija posveti izboljšanju medministrskega usklajevanja, sodelovanja med akterji in z njimi na lokalni ravni ter vključenosti deležnikov na področju izobraževanja odraslih.

Vzpostavljeni so različni predpisi in postopki, ki podpirajo medministrsko usklajevanje, toda predstavniki ministrstev, ki sodelujejo v tem projektu, so navedli zlasti potrebo po razvoju kulture sodelovanja v slovenski javni upravi. Javni uslužbenci ugotavljajo, da v nekaterih primerih nimajo časa, informacij, spretnosti in sredstev, da bi lahko učinkovito sodelovali z drugimi, tovrstna prizadevanja pa so tudi zgolj delno priznana. Občine v osrednjih organih odločanja niso dobro zastopane in niso izkoristile svoje možnosti oblikovanja regionalnih partnerstev. Vlada z ministrstvi ne nagraduje partnerstev ali regionalnega sodelovanja v javnih razpisih, dobre prakse na lokalni ravni pa niso dobro dokumentirane ali razširjene.

Kljub njenemu pomenu za cilje slovenske politike najbolj tristranski organ v Sloveniji, Ekonomsko-socialni svet, zgolj redko razpravlja o politiki izobraževanja odraslih. Vlada in ponudniki izobraževanja odraslih bi lahko končne uporabnike, tj. odrasle v izobraževanju in delodajalce, natančneje izprašali, kaj potrebujejo. Ni vzpostavljenega modela za vključitev ciljnih skupin v oblikovanje storitev izobraževanja odraslih, sredstva za podporo uporabniško usmerjenemu pristopu k oblikovanju programov pa so omejena. Izvajanje uporabniško usmerjenega pristopa v izobraževanju odraslih zahteva posebne spretnosti javnih uslužbencev in ponudnikov ter boljši nadzor nad tem, ali ustanove prilagajajo svoje programe in potrjujejo predhodno izobraževanje za izpolnitev potreb posameznikov in delodajalcev.

Krepitev sodelovanja za obravnavo specifičnih izzivov na področju izobraževanja odraslih

Na temeljih predhodnih ukrepov naj bi Slovenija sprejela usklajen pristop za spodbujanje odraslih in podjetij k vključitvi v izobraževanje ter za izboljšanje učinkovitosti financiranja izobraževanja odraslih.

V zadnjem desetletju je delež odraslih v Sloveniji, ki niso vključeni in ne želijo biti vključeni v izobraževanje in usposabljanje odraslih, ostal pri okoli 47 %. Prizadevanja za ozaveščanje so v glavnem na plečih javnih ustanov in razvojnih in raziskovalnih inštitucij, vendar nimajo široke medsektorske podpore. Za Vlado RS z ministrstvi, lokalne službe in ponudniki, socialni partnerji in podjetja je pomembno, da si bolje razdelijo odgovornost za spodbujanje in ozaveščanje o izobraževanju odraslih ter izboljšajo postopke usklajevanja svojih prizadevanj. Prisotna je zlasti potreba po ozaveščanju o koristih izobraževanja med brezposelnimi in neaktivnimi odraslimi v Sloveniji, med nizkokvalificiranimi delavci ter mikropodjetji in malimi podjetji.

Vlada RS z ministrstvi, delodajalci in posamezniki bi si lahko učinkoviteje razdelili odgovornost za financiranje izobraževanja odraslih. Številni udeleženci projekta so podvomili o tem, ali je skupni znesek javnih in zasebnih sredstev za financiranje izobraževanja odraslih v Sloveniji zadosten. Nestanovitnost javnega financiranja izobraževanja odraslih v zadnjem desetletju je ogrozila zmožnost sektorja, da bi izpolnil nacionalne cilje za izobraževanje odraslih. Slovenski sistem za izobraževanje odraslih je zelo odvisen od Evropskega socialnega sklada, kar ga izpostavlja tveganjem. Socialni dialog in kolektivne pogodbe niso zagotovili, da bi delodajalci iz različnih sektorjev in različnih velikosti učinkovito vlagali v spretnosti zaposlenih odraslih. Na splošno Sloveniji manjka sistematični pristop, da bi lahko Vlada RS z ministrstvi, delodajalci in posamezniki ustrezno razdelili stroške razvoja spretnosti in da bi lahko financiranje usmerili tja, kjer bi imelo največji učinek.

Prporočeni ukrepi za okrepitev sodelovanja na področju izobraževanja odraslih

Vlada RS z ministrstvi, občine, socialni partnerji in drugi deležniki naj bi sprejeli naslednje ukrepe za okrepitev sodelovanja, s čimer bi izboljšali vključenost, rezultate in stroškovno učinkovitost na področju izobraževanja odraslih v Sloveniji. Učinkovitost teh novih ureditev je treba spremljati in sčasoma nadalje izboljšati.

Krepitev splošnih pogojev za sodelovanje v izobraževanju odraslih

1. Priprava celovitega nacionalnega programa izobraževanja odraslih, da bo vključevalo vse oblike in ravni izobraževanja in usposabljanja odraslih, ter pojasnitev vlog vseh vpletenih sektorjev.
2. Okrepljen medresorski nadzor in odgovornost v izobraževanju odraslih za izboljšanje usklajenosti politik ter partnerstev med ministrstvi in deležniki.
3. Obogatitev odločanja in usklajevanja z visokokakovostnimi informacijami o dejavnostih in izdatkih izobraževanja odraslih, učnih možnostih ter potrebah po spretnostih.

Krepitev sodelovanja med specifičnimi akterji na področju izobraževanja odraslih

4. Okrepitev medministrskega usklajevanja na področju izobraževanja odraslih z izboljšanjem ozaveščenosti in spretnosti javnih uslužbencev ter priznavanja in zagotavljanja sredstev za usklajevanje.
5. Okrepitev sodelovanja med Vlado RS z ministrstvi in občinami za uskladitev nacionalnih in lokalnih prizadevanj ter sodelovanja med lokalnimi akterji za izboljšano uporabo sredstev, znanja in sposobnosti v vsaki regiji.
6. Krepitev sodelovanja vlade/ministrstev z deležniki na področju izobraževanja odraslih za boljše izpolnjevanje potreb odraslih v izobraževanju in delodajalcev.

Krepitev sodelovanja za obravnavo specifičnih izzivov na področju izobraževanja odraslih

7. Izboljšanje sodelovanja za ozaveščanje o izobraževanju odraslih, pri čemer bi moral vsak sektor sprejeti odgovornost za skupino odraslih in podjetij, ki so mu najbližji.
8. Izboljšanje sodelovanja za učinkovito financiranje izobraževanja odraslih z razvojem medsektorskega sporazuma o financiranju in z boljším usmerjanjem financiranja vsakega sektorja.

Poglavje 1. Krepitev upravljanja izobraževanja odraslih v Sloveniji: ocena in priporočila

V tem poglavju je predstavljena pomembnost učinkovitega sodelovanja med Vlado RS z ministrstvi, občinami in deležniki za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Poudarja vedno večji pomen spretnosti odraslih za gospodarski razcvet in socialno kohezijo ter predstavlja nedavne podatke o vključenosti v izobraževanje odraslih. V poglavju sta podana pregled nad tem, kako je OECD v okviru projekta sodeloval z ministrstvi in deležniki, in povzetek treh najpomembnejših prepoznanih tem: razumevanja vseživljenjskega učenja kot nacionalne prednostne naloge, razvoja kulture sodelovanja in ohranjanja končnega uporabnika v središču oblikovanja politike in programa. Sledi tudi predstavitev povzetka osmih priporočljivih ukrepov, ki bi jih Slovenija lahko okrepla: 1) splošne pogoje za sodelovanje v izobraževanju odraslih, 2) sodelovanje med specifičnimi deležniki in 3) sodelovanje za obravnavo specifičnih izzivov v izobraževanju odraslih.

Učinkovito upravljanje je ključno za Slovenijo pri uresničevanju ciljev na področju izobraževanja odraslih

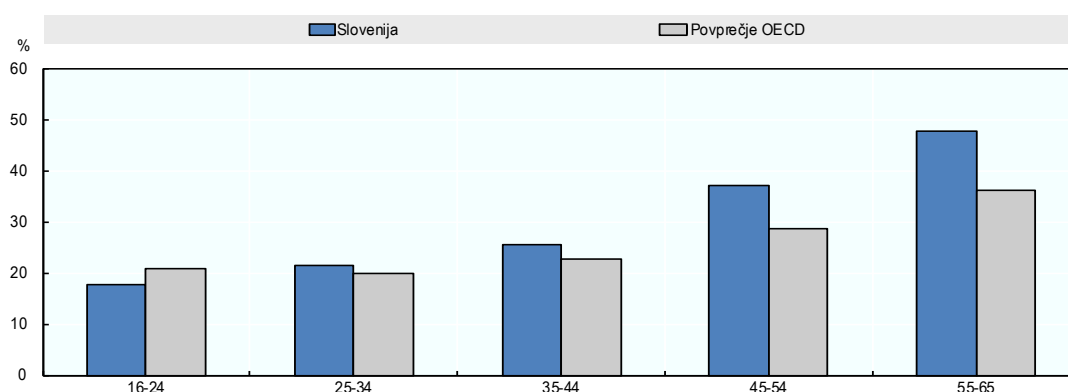
Slovenija je razvila ambiciozno vizijo učenja skozi vse življenje. Vseživljenjsko učenje je v ospredju v Strategiji razvoja Slovenije 2030 (SRS 2030) (Šooš et al., 2017^[1]). Strategija kot enega od svojih 12 ciljev navaja »znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo« ter izpostavlja pomen priložnosti za vseživljenjsko učenje za »čim širšo populacijo, pri čemer sta ključni kakovost in dostopnost, s posebno skrbjo za prikrajšane skupine« (Šooš et al., 2017, p. 26^[1]). Strategija določa cilj povečanja vključenosti v izobraževanje odraslih z 11,6 % leta 2016 na 19 % do leta 2030.¹

Višje ravni spretnosti odraslih koristijo tako posameznikom, delodajalcem kot družbi na splošno. Spretnosti so pomembne za doseganje boljših rezultatov pri zaposlovanju in spodbujanje aktivnega državljanstva. Število let izobraževanja ima pri odraslih v Sloveniji večji vpliv na njihovo zaposlitev in zaslužek podobno kot v drugih državah, ki so sodelovale v Raziskavi o kompetencah odraslih (Program za mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih) (PIAAC). Bralna in matematična pismenost odraslih ima tudi večji pozitiven vpliv na njihovo plačo kot številni drugi dejavniki, vključno s številom let delovnih izkušenj, spolom ali priseljenkim statusom (OECD, 2016, p. 128^[2]). Poleg tega v Sloveniji odrasli z višjo ravno pismenosti izkazujejo višjo raven zaupanja kot odrasli z nizkimi ravni pismenosti. V vseh članicah OECD so višje ravni spretnosti povezane tudi z boljšim zdravjem in večjo vključenostjo v prostovoljstvo ter z večjo verjetnostjo, da se odrasli vidijo kot akterji v političnih procesih in ne kot objekti (OECD, 2016^[2]).

Slovenija ima znaten potencial za izboljšanje spretnosti odraslih, njihove zaposljivosti in aktivnega državljanstva. Ocene pismenosti odraslih so se v zadnjih dveh desetletjih občutno izboljšale, ravni dosežene izobrazbe pa se še vedno zvišujejo. Vseeno ima v Sloveniji 31 % oseb med 16. in 65. letom – kar pomeni skoraj 400.000 odraslih – še vedno nizko raven bralne in/ali matematične pismenosti (OECD, 2016^[2]). Na splošno je veliko bolj verjetno, da so nizkokvalificirani starejši odrasli, toda kar 20 % takih oseb je v starosti med 25 in 34 let, kar za Slovenijo predstavlja stalen izziv za prihodnji gospodarski razvoj in socialno vključenost (Slika 1.1).

Slika 1.1. Nizkokvalificirani odrasli v Sloveniji, po starostni skupini (2015)

Delež odraslih, ki se v raziskavi PIAAC na lestvici bralne in/ali matematične pismenosti uvrščajo na raven 1 ali nižje

Vir: Izračuni OECD na podlagi (2017^[3]) zbirke podatkov Raziskave o kompetencah odraslih (PIAAC) (2012, 2015), www.oecd.org/skills/piaac/ (dostop marca 2017).

StatLink <https://doi.org/10.1787/888933858430>

Odrasli z nizko stopnjo izobrazbe (nižjo od srednješolske ravni) in nizkimi stopnjami spretnosti (ocena pismenosti na ravni 1 ali nižje) imajo v Sloveniji nižje stopnje zaposlenosti kot prebivalstvo na tej ravni v skoraj vseh drugih državah OECD (OECD, 2018^[4]). Z vidika aktivnega državljanstva je v Sloveniji razmeroma visok delež odraslih, ki so vključeni v prostovoljstvo. Kljub temu slovenski odrasli odražajo najnižje ravni zaupanja v vlado od vseh držav OECD, poročajo o razmeroma nizkih ravneh zaupanja v druge in je zanje razmeroma manj verjetno, da bodo volili na volitvah (OECD, 2016^[5]). To kaže na to, kako pomembna so ne le prizadevanja za povečanje ravni zaupanja in aktivnega državljanstva, ki ga je mogoče doseči z izobraževanjem odraslih, temveč tudi prizadevanja za povrnitev zaupanja v vlado, kar je mogoče doseči z boljšim upravljanjem.

Pomen dviga ravni spretnosti odraslih se povečuje. Nastajajoči gospodarski, družbeni in okoljski izzivi krepijo pomen spretnosti. Prebivalstvo v Sloveniji se hitreje stara kot v večini drugih držav OECD, kar pomeni, da je vedno manj delavcev, ki lahko zapolnijo potrebe po spretnostih in vedno manj zaposlenih, ki financirajo javno porabo (OECD, 2017^[6]). Nedavne raziskave OECD kažejo, da okoli 26 % zaposlenih v Sloveniji grozi visoko tveganje avtomatiziranih delovnih mest v primerjavi s 14-odstotnim povprečjem držav PIAAC (Nedelkoska and Quintini, 2018^[7]). Povpraševanje po spretnostih se bo verjetno hitro razvijalo in bo usmerjeno na področja znanosti, tehnologije, inženirstva in matematike (STEM) ter na mehke spretnosti in ne toliko na neprenosljive spretnosti. Pričakujemo lahko, da se bodo povečale spremembe delovnih mest in mobilnost med delovnimi mesti, delavci pa se bodo kasneje upokojevali, zaradi česar bodo prenosljive spretnosti odraslih še bolj dragocene (OECD, 2018^[8]).

Učenje je ključno za izboljšanje spretnosti odraslih, njihovo zaposljivost in družbene rezultate. Izobraževanje odraslih lahko privede do osebnih, gospodarskih in družbenih koristi. Lahko izboljša posameznikovo verjetnost za zaposlitev, njegov zaslužek in produktivnost (OECD, 2005^[9]; What Works Centre for Local Economic Growth, 2016^[10]; Card, Kluve and Weber, 2015^[11]; McCall, Smith and Wunsch, 2016^[12]). V Sloveniji so programi usposabljanja za brezposelne osebe povečali kratkoročno in dolgoročno verjetnost odraslih za zaposlitev kot tudi izboljšanje plač in kakovost zaposlitev (Burger et al., 2017^[13]). Izobraževanje odraslih je pozitivno povezano tudi z zdravjem in nagnjenostjo k prostovoljskemu delu (European Commission, 2015^[14]; Vera-Toscano, Rodrigues and Costa, 2017^[15]). Z vidika razvoja držav sta vključenost in vlaganje v izobraževanje odraslih povezana s hitrejšo rastjo bruto domačega proizvoda (BDP), višjimi stopnjami zaposlenosti in pismenosti, zmanjšanjem neenakosti v dohodkih in spretnostih ter višjimi stopnjami inovativnosti (FiBS and DIE, 2013^[16]; Desjardins, 2017^[17]).

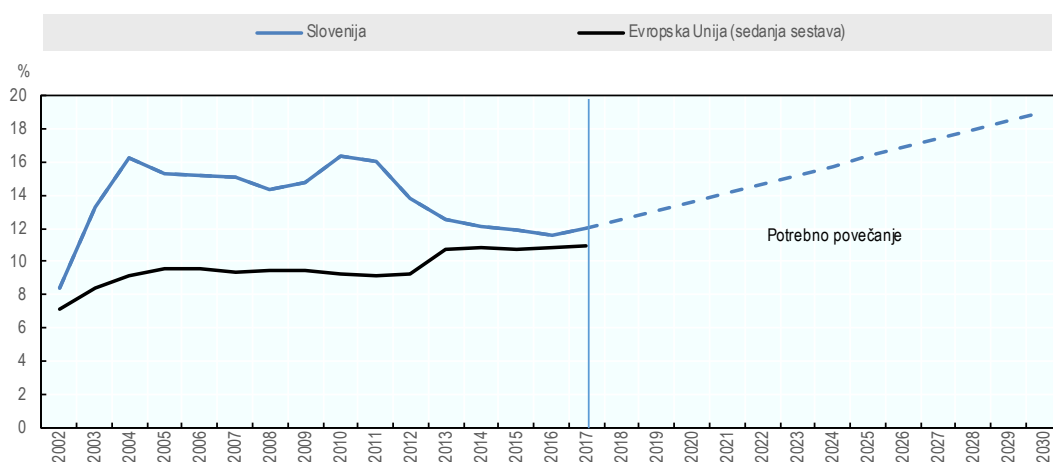
Kljub vsemu je uspešnost Slovenije glede povečevanja vključenosti v izobraževanje odraslih mešana. Po podatkih Ankete o izobraževanju odraslih (AES) (2016) (Eurostat, 2018^[18]) je vključenost v izobraževanje odraslih v Sloveniji višja kot pred desetletjem in malce nad povprečjem Evropske unije. Leta 2016 je v Sloveniji 46,1 % odraslih med 25. in 64. letom odgovorilo, da so bili v zadnjih 12 mesecih vključeni v neformalno ali formalno izobraževanje ali usposabljanje, kar je več kot leta 2007, ko je to odgovorilo 40,6 % odraslih. Tudi intenzivnost (število ur) teh izobraževanj in usposabljanj je višje kot v kateri koli drugi državi EU. Poleg tega je razmeroma visok in rastoč delež slovenskih podjetij, ki svojim zaposlenim zagotavljajo poklicno usposabljanje (Eurostat, 2018^[19]).

Toda po izsledkih Ankete Evropske unije o delovni sili (EU-LFS) je vključenost v izobraževanje odraslih v Sloveniji na zgodovinsko nizki točki (Eurostat, 2018^[20]).² V

povprečju je leta 2017 v Sloveniji 12 % odraslih med 25. in 64. letom odgovorilo, da so bili v štirih tednih pred anketo vključeni v formalno in neformalno izobraževanje ali usposabljanje. To je ena od najnižjih ravni od leta 2002 (Slika 1.2). Da bi do leta 2030 Slovenija dosegla 19 %, tj. cilj vključenosti v izobraževanje odraslih, bo morala povečati vključenost za sedem odstotnih točk, kar je mogoče doseči, vendar je to v 12 letih do leta 2017 uspelo zgolj štirim državam članicam EU (Estoniji, Franciji, Luksemburgu in Švedski).

Slika 1.2. Zgodovinska vključenost v izobraževanje odraslih in cilj za leto 2030 (2002–30)

Zgodovinski podatki za Evropsko unijo in Slovenijo do leta 2017 in predvideni podatki za Slovenijo od leta 2018 do leta 2030

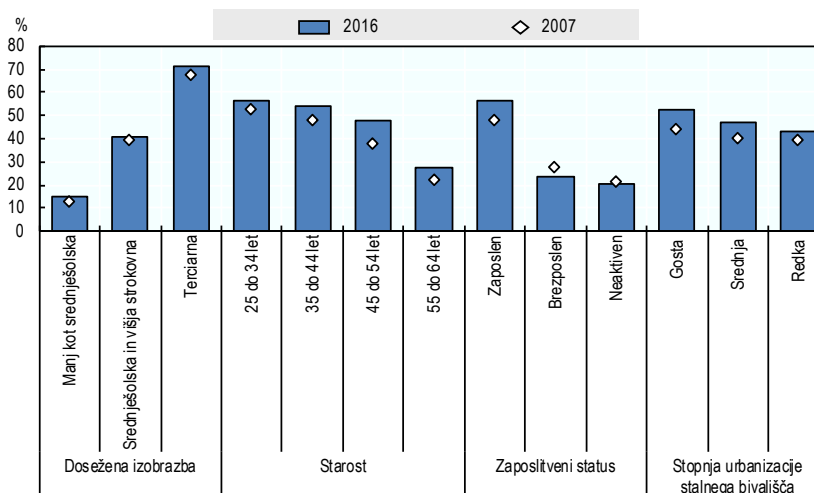
Vir: Na podlagi raziskave Eurostat (2018_[20]), *Izobraževanje odraslih: Stopnja vključenosti v izobraževanje in usposabljanje (v zadnjih štirih tednih)*, Anketa o delovni sili, <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (dostop 16. oktobra 2018).

StatLink <https://doi.org/10.1787/888933858449>

Poleg tega se Slovenija sooča z velikimi in vztrajnimi razkoraki v vključenosti v izobraževanje odraslih, kajti za tiste, ki bi to najbolj potrebovali, je najmanj verjetno, da se bodo izobraževali (Slika 1.3). Čeprav se je vključenost v izobraževanje odraslih med zaposlenimi odraslimi v Sloveniji od leta 2007 do 2016 povečala, se je vključenost brezposelnih in neaktivnih odraslih dejansko zmanjšala. Slovenija ima tudi enega od največjih razkorakov v vključenosti med nizko in visoko izobraženimi odraslimi v EU (14 % v primerjavi z 71 %) (Eurostat, 2018_[18]). Za razliko od številnih držav EU Sloveniji tega razkoraka v zadnjem desetletju ni uspelo zmanjšati. In končno, raven, intenzivnost in pomembnost stalnega poklicnega usposabljanja so razmeroma nizke v nekaterih gospodarskih sektorjih in manjših podjetjih (Eurostat, 2018_[19]).

Slika 1.3. Razkoraki v vključenosti v izobraževanje odraslih v Sloveniji (2007 in 2016)

Odstotek odraslih, ki so bili v zadnjih 12 mesecih vključeni v formalno in/ali neformalno izobraževanje ali usposabljanje

Vir: Eurostat (2018^[18]), *Stopnja vključenosti v izobraževanje in usposabljanje*, Anketa o izobraževanju odraslih 2016, <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (dostop 16. oktobra 2018).

StatLink <https://doi.org/10.1787/888933858468>

Sodelovanje med vlado in deležniki bo za Slovenijo bistveno, da bo lahko uresničila svoje težnje na področju izobraževanja odraslih. Resolucija Sveta Evropske unije o prenovljenem evropskem programu za izobraževanje odraslih (2011^[21]) priznava, da je treba na področju sodelovanja z delodajalci, socialnimi partnerji in civilno družbo po vsej EU storiti še veliko več. Države članice poziva, naj zagotovijo učinkovito povezavo med pristojnimi ministrstvi in zainteresiranimi skupinami, socialnimi partnerji, podjetji, pristojnimi nevladnimi organizacijami in organizacijami civilne družbe, da bi bolje uskladili politike s področja izobraževanja odraslih in širše socialnogospodarske politike. Za obdobje od leta 2015 do leta 2020 so prve štiri prednostne naloge programa EU za izobraževanje povezane z upravljanjem: zagotavljanje usklajevanja izobraževanja odraslih z drugimi področji politike, izboljšanje njegovega usklajevanja, učinkovitosti in relevantnosti glede potreb družbe, gospodarstva in okolja ter povečanje tako zasebnih kot javnih vlaganj, kjer je to potrebno (European Commission, 2018^[22]).

V sistemu izobraževanja odraslih v Sloveniji imajo pomembno vlogo številni akterji, vključno z:

- **ministrstvi:** V Sloveniji ima trenutno deset ministrstev zakonodajno odgovornost za nekatere vidike izobraževanja odraslih (glejte preglednico 2.4 v poglavju 2).
- **občinami:** 212 slovenskih občin ima v lasti prostore 34 ljudskih univerz (LU). Občine lahko financirajo storitve, povezane z izobraževanjem odraslih, zdaj pa zakon od njih zahteva pripravo letnih načrtov za izobraževanje odraslih.
- **regionalnimi organi:** Čeprav v Sloveniji ni regionalne vlade, ima vsaka od njenih 12 regionalnih razvojnih agencij (RRA) odbor za človeške vire in večina jih v svoj regionalni razvojni program (RRP) vključuje cilje, povezane z izobraževanjem odraslih.

- **ponudniki:** 47 javnih srednjih šol, 66 višjih strokovnih šol in 107 visokošolskih zavodov zagotavlja formalno izobrazbo odraslim v izobraževanju v Sloveniji. Obstaja tudi več kot 500 ponudnikov neformalnega izobraževanja in usposabljanja za odrasle, vključno z LU, specializirane ustanove za izobraževanje odraslih, enote s sedežem v šolah, enote s sedežem na podjetjih, izobraževalni centri v podjetniških zbornicah in NVO.
- **delodajalci:** 196.000 slovenskih podjetij, od katerih je 186.000 mikropodjetij (0–9 zaposlenih), lahko v skladu s svojimi poslovnimi potrebami ali glede na zahteve kolektivnih pogodb svojim zaposlenim zagotavlja izobraževanje in usposabljanje, študijski dopust ali neformalne učne izkušnje (SURS, 2018^[23]). Ena tretjina odraslih v Sloveniji je vključena v neformalno izobraževanje in usposabljanje, povezano z njihovo zaposlitvijo in ki ga sponzorira njihov delodajalec (Eurostat, 2018^[18]).
- **socialnimi partnerji:** 49 slovenskih sindikatov (vključno z združenji in konfederacijami) in pet glavnih medsektorskih združenj delodajalcev (ter manjših združenj) se pogaja o določenih izobraževanja odraslih v kolektivnih pogodbah. V Sloveniji je s kolektivnimi pogodbami zajetih okoli 65 % zaposlenih, številni delodajalci pa finančno podpirajo izobraževanje in usposabljanje za svoje zaposlene.
- **nacionalnimi zavodi, centri in raziskovalci:** Andragoški center Republike Slovenije (ACS) in Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje (CPI) sta odgovorna za raziskave in razvoj, kakovost, smernice in potrjevanje ter promocijske in informativne dejavnosti na področju izobraževanja odraslih in poklicnega izobraževanja. Drugi zavodi, centri in univerze imajo prav tako pomembno vlogo v raziskavah, razvoju programov, poučevanju pedagogike/andragogike in priznavanju predhodnega učenja.

Učinkovito usklajevanje in sodelovanje med raznolikimi akterji v slovenskem sistemu izobraževanja odraslih bo bistvenega pomena za doseganje ciljev SRS 2030 »Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo« in »Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve (Šooš et al., 2017^[1]). Takšno usklajevanje in sodelovanje ima lahko številne koristi, kot so zagotavljanje skladnosti politik med ministrstvi in ravnmi oblasti, zmanjšanje prekrivanja in vrzeli v storitvah izobraževanja odraslih ter učinkovita delitev odgovornosti za spodbujanje in financiranje izobraževanja odraslih. Za to morajo biti vzpostavljeni pogoji, kot so skupni strateški cilji, učinkovit pregled in kakovostna informacijska osnova ter dobro sodelovanje na vseh ravneh: med ministrstvi, vladnimi službami, vlado in deležniki ter lokalnimi in regionalnimi akterji.

Pri projektu Strategija razvoja in uporabe spretnosti v Sloveniji so sodelovali številni akterji

Pomen izboljšanja spretnosti odraslih in učinkovitega upravljanja politik s področja spretnosti so potrdili rezultati prve faze projekta OECD za Slovenijo Strategije razvoja in uporabe spretnosti (krajše Strategija spretnosti/NSS). Poročilo *Strategija spretnosti OECD povzetek zaključnega poročila o oceni stanja: Slovenija* (2017^[6]) je nastalo v prvi fazi projekta s skupnimi prizadevanji devetih ministrstev in vladne službe, javnih razvojnih in raziskovalnih inštitucij in zavodov, ponudnikov izobraževanja in usposabljanja, združenj delodajalcev, sindikatov, nevladnih organizacij, študentov in

drugih. Poročilo izpostavlja devet izzivov za spretnosti na štirih področjih: razvoj, aktiviranje in uporaba spretnosti ter krepitev sistema spretnosti (Slika 1.4).

Slika 1.4. Strategija spretnosti OECD povzetek zaključnega poročila o oceni stanja: Slovenija 2017

Vir: OECD (2017^[6]), *Strategija spretnosti OECD povzetek zaključnega poročila o oceni stanja: Slovenija 2017*, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264287709-en>.

Po objavi zaključnega poročila OECD je slovenska nacionalna projektna skupina povabila OECD k izvedbi naknadne akcijske faze za upravljanje izobraževanja odraslih: krepitev medresorskega in občinskega sodelovanja ter sodelovanja z deležniki za izboljšanje spretnosti odraslih za delo in življenje prek izobraževanja odraslih kot bistvenega dela vseživljenjskega učenja. Namen akcijske faze je opredeliti konkretne ukrepe, ki jih lahko Slovenija sprejme na tem področju.

V ospredju sta dva od pomembnih izzivov spretnosti, opredeljenih v zaključnem poročilu: zagotavljanje učinkovitega in vključujočega upravljanja spretnosti ter krepitev spretnosti odraslih. Za namene tega poročila so v rabi naslednje opredelitve.

Upravljanje se nanaša na razmejitev odgovornosti in mehanizmov za sodelovanje med ministrstvi, občinami in deležniki. Učinkovito upravljanje je podkrepljeno z jasnimi in skupnimi cilji, ustreznimi pobudami in odgovornostjo, sposobnostjo in spretnostmi sodelovanja, delitvijo informacij in skupnim financiranjem. V zaključnem poročilu je bilo ugotovljeno, da bi bilo treba za izboljšanje politike s področja spretnosti (vključno z izobraževanjem odraslih) okrepiti učinkovitost medresorske in občinske usklajenosti ter vpletenost deležnikov.

Izobraževanje odraslih se nanaša na vsako formalno ali neformalno izobraževanje in usposabljanje ali neformalno učenje, v katero so vključeni odrasli, ki so pred tem zaključili formalno izobraževanje. Slednje lahko poteka na delovnem mestu, v centrih za

usposabljanja ali izobraževanje, prek spleta ali v drugačnih oblikah. V zaključnem poročilu je bilo ugotovljeno, da imajo številni odrasli v Sloveniji nizke ravni osnovnih spretnosti in da je vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje razmeroma nizko, kar morda ne izpolnjuje potreb trga dela.

Pri oblikovanju ukrepov tega poročila so sodelovali medresorska nacionalna projektna skupina in številni deležniki. Skupina OECD je tesno sodelovala s slovensko nacionalno projektno skupino, ki je vključevala predstavnike desetih ministrstev in služb: Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (MIZS), Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ), Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT), Ministrstva za okolje in prostor (MOP), Ministrstva za zdravje (MZ), Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), Ministrstva za finance (MF), Ministrstva za javno upravo (MJU), Ministrstva za zunanje zadeve (MZZ) in Službe Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK).

OECD se je s projektno skupino in številnimi deležniki srečal na štirih obiskih države, in sicer od decembra 2017 do julija 2018 (Preglednica 1.1). Dve interaktivni delavnici in 15 poglobljenih tematskih razprav je združilo udeležence iz vladnih služb, ki delujejo na področju izobraževanja odraslih, zavode, ponudnike izobraževanja in usposabljanja, predstavnike delodajalcev, sindikatov in občin ter uporabnike sistema za izobraževanje odraslih.

Preglednica 1.1. Akcijska faza: vključevanje slovenskih deležnikov

Dogodek	Cilji	Udeleženci
Začetni sestanek z visokimi uradniki – Ljubljana, 13.–14. december 2017.	Pridobitev povratnih informacij o predlagani akcijski fazi	Ministri in državni sekretarji, vladne službe, raziskovalni zavodi, izobraženci, socialni partnerji in drugi deležniki
Vprašanja kartiranja – Lukovica in Ljubljana, 26.–29. marec 2018	Razumevanje trenutnih dogovorov med ministrstvi, občinami in deležniki o usklajevanju in sodelovanju pri izobraževanju odraslih v Sloveniji ter ključni izzivi in priložnosti za krepitev njihovega sodelovanja	Ministrstva, vladne službe, raziskovalni zavodi, izobraženci, socialni partnerji in ponudniki izobraževanja
Preizkušanje ugotovitev – Ljubljana, 14.–18. maj 2018	Pridobitev povratnih informacij o morebitnih področjih ukrepanja za krepitev sodelovanja pri izobraževanju odraslih v Sloveniji	Ministri, vladne službe in zavodi, občine in regionalne razvojne agencije, delodajalci, ponudniki izobraževanja za odrasle in deležniki na lokalni ravni
Preizkušanje ukrepov – Ljubljana, 2.–5. julij 2018	Pridobitev povratnih informacij o podrobnejši vsebini 15 osnutkov priporočenih ukrepov	Ministri, službe in zavodi, odrasli v izobraževanju, ponudniki izobraževanja za odrasle in podjetniške zbornice

Teme, ki so se pokazale na podlagi vključenosti deležnikov

Iz zgoraj omenjene vključenosti in prispevkov smo oblikovali tri pomembne teme, in sicer:

- **Razumevanje vseživljenjskega učenja kot nacionalne prednostne naloge.** Slovenija si prizadeva preoblikovati stališča državljanov do izobraževanja z osredotočenosti na pridobivanje izobrazbe v šoli na vseživljenjsko zavezanost k razvijanju spretnosti. Kultura vseživljenjskega učenja bi morala družine, skupnosti, delovna mesta in izobraževalne ustanove prevevati na vseh ravneh. Da bi to dosegli, je treba o tem prepričati vse sloje družbe in jim zagotoviti dostop do prednosti, ki jih prinaša izobraževanje odraslih. Zato morajo slovenski parlament, vlada in socialni partnerji sprejeti in operacionalizirati vseživljenjsko učenje kot nacionalno prednostno nalogo. Vlada, socialni partnerji in ponudniki

izobraževanja za odrasle bodo morali sprejeti usklajen pristop za dvig ozaveščenosti o mogočih osebnih, družbenih in gospodarskih koristih, ki ga izobraževanje odraslih prinaša posameznikom, delodajalcem in družbi (ukrep 7). Uskladiti morajo tudi svoja prizadevanja za zmanjšanje: ovir, povezanih s stroški in časom, in nezadostne zastopanosti skupin, kot so nizkokvalificirani, starejši in neaktivni odrasli in tisti, ki so zaposleni v malih podjetjih, ki so vključena v izobraževanje odraslih (ukrepa 6 in 8).

- **Razvoj kulture sodelovanja v sistemu izobraževanja odraslih.** Sistemi izobraževanja odraslih so že po naravi kompleksni in medsektorski, toda vedno pomembnejši za razvojne cilje držav. Ključno je učinkovito sodelovanje znotraj in med ministrstvi (ukrep 4), med osrednjimi in občinskimi vladnimi organi ter med lokalnimi in regionalnimi akterji (ukrep 5) in med vlado in deležniki (ukrep 6). Politični vodje lahko oblikujejo zgledne primere medministrskega sodelovanja v javni upravi. Vlada z ministrstvi in deležniki naj se dogovorijo o prednostnih nalogah, ciljih, vlogah in odgovornostih v slovenskem sistemu izobraževanja odraslih. Ta dogovor je lahko izražen v celovitem in dolgoročnem nacionalnem programu izobraževanja odraslih, ki ga pripravijo vlada in deležniki (ukrep 1) ter socialnimi partnerji, ki ga tudi podpirajo. Sodelovanje zahteva zaupanje znotraj sektorjev, ki so vključeni v izobraževanje odraslih, in med njimi. Za izgradnjo zaupanja je potreben čas, vendar ga je mogoče zgraditi, ko vsak sektor v sistemu sprejme, odgovarja za svoje vloge in naloge in jih uspešno izpolnjuje.
- **Ohranjanje končnega uporabnika v središču oblikovanja politike in programa.** Vlada z ministrstvi in ponudniki naj pri oblikovanju politike in programov za izobraževanje odraslih ostanejo osredotočeni na končne uporabnike, odrasle v izobraževanju in delodajalce. Odrasli in podjetja kažejo raznolike motivacije in ovire za sodelovanje v izobraževanju. Običajno velja, da so za odrasle v izobraževanju potrebna drugačna znanja, pogoji za učenje in načini poučevanja kot za otroke in mladino v rednem izobraževanju. Da bi zagotovili čim boljše izpolnjevanje potreb uporabnikov izobraževanja odraslih, je pri oblikovanju politike in programov izobraževanja odraslih potrebno vzdrževati pristop, kjer so v ospredju uporabnik, učenec in odrasel. Osredotočenost na končnega uporabnika lahko različnim sektorjem pomaga doseči tudi dogovor o prednostnih nalogah za izobraževanje odraslih.

Poleg teh najpomembnejših tem OECD na podlagi vključenosti in analize, izvedene v času trajanja projekta, Sloveniji priporoča izvajanje osmih ukrepov za okrepitev sodelovanja na področju izobraževanja odraslih. Priporočeni ukrepi so povzeti v nadaljevanju in podrobneje opisani v naslednjih poglavjih.

Krepitev splošnih pogojev za sodelovanje v izobraževanju odraslih

Priporočila Sloveniji za sprejem naslednjih ukrepov za vzpostavitev splošnih pogojev za sodelovanje med ministrstvi, občinami in deležniki.

Ukrep 1: Priprava celovitega nacionalnega programa izobraževanja odraslih

Strateški okvir za izobraževanje odraslih v Sloveniji je precej celovit in zagotavlja ustrezno podlago za učinkovito sodelovanje med ministrstvi, občinami in deležniki. SRS 2030 vključuje cilje za vključenost v izobraževanje odraslih, Zakon o izobraževanju odraslih iz leta 2018 (ZIO-1) pa vzpostavlja dolgoročni nacionalni program za usmerjanje

javnih sredstev v izobraževanju odraslih, tj. Resolucijo o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2013–2020 (ReNPIO). To je dodatno podprto z rednim načrtovanjem in poročanjem vladi in parlamentu v obliki letnih načrtov in drugih ukrepov. Pomen spretnosti, izobraževanja in usposabljanja odraslih je omenjen v številnih sektorskih strategijah.

Toda Sloveniji manjka celovita strategija, ki bi zajemala vse oblike in ponudnike izobraževanja odraslih ter točno določala odgovornosti vsakega sektorja, zaradi česar bi lažje ugotavljali odgovornost le-teh. ReNPIO izključuje izobraževanje in usposabljanje odraslih, ki je v celoti financirano iz zasebnih sredstev, vzpostavljeno v okviru sektorske zakonodaje (npr. kmetijstvo, javno zdravstvo ali javna uprava) ali je na visokošolski ravni. Ima tudi omejeno pristojnost in vpliv na nadaljevanje srednješolskega izobraževanja, višje strokovne šole in usposabljanje za registrirane brezposelne, saj so slednji zunaj področja uporabe zakona ZIO-1. Po podatkih predstavnikov več ministrstev in zavodov, ki so sodelovali v tem projektu, ReNPIO in letna poročila niso pojasnila nalog ali določila odgovornosti ministrstev, služb, občin, socialnih partnerjev in drugih deležnikov v izobraževanju odraslih, da bi lahko učinkovito sodelovali ali dosegli cilje Slovenije na področju izobraževanja odraslih.

Zakon ZIO-1 in nova resolucija ReNPIO (od leta 2021) za Slovenijo predstavljata priložnost, da razvije resnično celovit nacionalni program izobraževanja odraslih.

Okvir 1.1. Priporočeni ukrep 1: Priprava celovitega nacionalnega programa izobraževanja odraslih

Vlada z ministrstvi in deležniki izobraževanja odraslih naj bi razvila celovit nacionalni program izobraževanja odraslih od leta 2021 dalje. Nacionalni program naj določa prednostne naloge in cilje za vse oblike in ravni izobraževanja in usposabljanja odraslih (financiranega z javnimi in zasebnimi sredstvi), pojasni glavne vloge in naloge vsakega od sektorjev v izobraževanju odraslih (in vlogo partnerstva med njimi), določi kazalnike uspešnosti in, če gre za financiranje iz javnih sredstev, odgovornost za izvedbo, dopolnjevati druge glavne sektorske strategije in prispevati k doseganju ciljev SRS 2030 za izobraževanje odraslih.

Nacionalni program bi moral biti podkrepjen z učinkovitim nadzornim organom za oblikovanje politike izobraževanja odraslih (ukrep 2), kakovostnimi informacijami (ukrep 3), krepitvijo usposobljenosti v javni upravi (ukrep 4), prizadevanji lokalnih in regionalnih akterjev (ukrep 5), učinkovito vključenostjo deležnikov (ukrep 6), bolj učinkovitim ozaveščanjem (ukrep 7) in izboljšano ureditvijo financiranja (ukrep 8).

Ukrep 2: Okrepljen medsektorski nadzor in odgovornost v izobraževanju odraslih

Slovenija ima številne organe in svete z različnimi vlogami na področju spretnosti in izobraževanja odraslih. Koordinacija izobraževanja odraslih (organ za IO), Strokovni svet Republike Slovenije za izobraževanje odraslih (SSIO), Strokovni svet za poklicno in strokovno izobraževanje (SSPSI), Strokovni svet za splošno izobraževanje (SSSI) in Ekonomsko-socialni svet (ESS) – vsi imajo vlogo za zagotavljanje usklajevanja in sodelovanja med ministrstvi, občinami in deležniki na področju oblikovanja politike izobraževanja odraslih. Ti organi so formalno ustanovljeni bodisi z zakonodajo ali

ministrskimi odredbami in imajo običajno številne člane iz različnih ministrstev in deležnikov.

Predstavniki ministrstev in deležnikov, ki so sodelovali v tem projektu, so se strinjali, da obstoječi organi zgolj omogočajo razpravo in delitev informacij. Ne zagotavljajo skladnosti politik ali ne prispevajo k medministrskim ali medsektorskimi partnerstvom na področju izobraževanja odraslih. To je predvsem zato, ker obstoječi organi nimajo pristojnosti za odločanje ali dodeljevanje sredstev. Poleg tega predstavniki občin, regionalnih organov in odraslih v izobraževanju ter nekatera ministrstva, ki so izvajajo programe izobraževanja odraslih, niso člani obstoječih teles. Udeleženci v tem projektu niso pozvali k več, temveč k bolj učinkoviti birokraciji.

Okvir 1.2. Priporočeni ukrep 2: Okrepljen medsektorski nadzor in odgovornost v izobraževanju odraslih

Vlada z ministrstvi naj okrepi zmogljivost in odgovornost obstoječih nadzornih organov za izobraževanje odraslih, da bi omogočila lažje usklajevanje in partnerstva med ministrstvi, občinami in deležniki.

Za izboljšanje medministrskega in medsektorskega usklajevanja in partnerstev v izobraževanju odraslih naj vlada uradno ustanoviti in razširiti pooblastila in članstvo v organu za IO ter mu podeli nekatere pristojnosti glede odločanja o politiki in porabi sredstev za politiko izobraževanja odraslih. Za izboljšanje strokovnih nasvetov naj vlada razširiti pooblastila SSIO, da bi lahko slednji svetoval organu za IO in vsem ministrstvom, ki so udeležena v ključnih fazah oblikovanja politike izobraževanja odraslih (oblikovanje, izvedba in presoja). Prav tako je potrebno povečati število strokovnjakov s področja andragogike v SSIO.

Vlada naj v zakonodaji jasno določi cilje in vloge vsakega organa, njegovo razmerje do drugih organov, odgovornost ter pristojnost glede odločanja in dodeljevanja sredstev. Vloga vlade je spremljanje učinkovitosti prenovljenega organa za IO in SSIO in njuno delovanje po potrebi izboljšuje.

Ukrep 3: Obogatitev odločanja in usklajevanja z visokokakovostnimi informacijami

Pri zbiranju in analiziranju podatkov o izobraževanju odraslih ter oblikovanju informacij o potrebah po spretnostih sodelujejo številna ministrstva in vladne službe. Mnogi ponudniki izobraževanja odraslih in delodajalci prostovoljno, ali ker jih k temu zavezuje zakon, prispevajo podatke in informacije v te podatkovne nize. Vseeno pa Slovenija nima celovitih in strnjenih informacij o izobraževanju odraslih in potrebah po spretnostih. Številni predstavniki ministrstev in deležnikov, ki sodelujejo v tem projektu, so dejali, da je zaradi tega za različna ministrstva in deležnike težje doseči skupen dogovor o izzivih, priložnostih in prednostnih nalogah za politiko in financiranje izobraževanja odraslih.

Vlada na sistemski ravni ne zbira administrativnih podatkov za nekatere oblike izobraževanja in usposabljanja odraslih, kot je višje strokovno izobraževanje in neformalno izobraževanje (ni javno priznано). Podatki o vključenosti, s katerimi razpolagajo MIZS, MDDSZ in druge vladne službe, niso dobro povezani. Nosilci odločanja ne vedo, koliko odraslih zaključuje ali prehaja iz ene oblike izobraževanja v

drugo. Obstajajo tudi vrzeli v trenutnih zbirkah podatkov o izdatkih, povezanih z izobraževanjem odraslih, zlasti za podjetja in posameznike.

Informacije o osebnih rezultatih, rezultatih glede zaposlovanja in družbenih rezultatih, ki jih dosegajo različni ponudniki in programi izobraževanja odraslih v Sloveniji, skorajda ne obstajajo. Trenutno se metode vrednotenja osredotočajo na vložke in procese ponudnikov na točki akreditacije in ne na rezultate. V neformalnem izobraževanju in usposabljanju prevladuje metoda prostovoljnega samoocenjevanja.

Slovenija razpolaga s številnimi spletnimi portali, kjer so navedene informacije o možnostih izobraževanja in usposabljanja za odrasle. Toda številni ponudniki na teh portalih ne oglašujejo, v navedenih informacijah pa obstajajo vrzeli ali se prekrivajo. Na splošno bi lahko bili portali bolje povezani, tudi z informacijami o potrebah po spretnostih v gospodarstvu.

Slovenija še vedno nima celovitega pristopa za ocenjevanje in predvidevanje spretnosti (angl. SAA) ter splošno sprejetih podatkov o kratkotrajnih in dolgotrajnih potrebah po spretnostih. Nejasnosti so prisotne tudi pri določitvi odgovornosti. Tako Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ), MDDSZ, Javni študentski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije (JŠRIP), MGRT, Urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) kot nekatere občine izvajajo dejavnosti, povezane s SAA, vendar med seboj ne sodelujejo tako, da bi lahko oblikovali celovito rešitev.

Boljše in bolj strnjene informacije bi lahko pripomogle k učinkovitejšim pogajanjem, usklajevanju in partnerstvu med ministrstvi in sektorji, ki so vključeni v izobraževanje odraslih.

Okvir 1.3. Priporočeni ukrep 3: Obogatitev odločanja in usklajevanja z visokokakovostnimi informacijami

Ministrstva, občine, socialni partnerji in drugi deležniki bi morali izboljšati, povezati in bolje izkoristiti informacije za obogatitev odločanja in usklajevanja na področju izobraževanja odraslih.

To bi moralo vključevati izboljšane informacije o: potrebah po spretnostih in neusklajenosti na področju spretnosti (primerno razvrščene za izpolnjevanje potreb uporabnikov), dejavnostih in priložnostih izobraževanja in usposabljanja odraslih (vključno z vsemi oblikami formalnega in neformalnega izobraževanja in usposabljanja) in rezultatih, ki jih dosegajo programi in ponudniki izobraževanja odraslih (podprti z uvedbo vrednotenja na podlagi rezultatov za vse preverjene oblike izobraževanja in usposabljanja odraslih v Sloveniji, ki se financirajo iz javnih sredstev).

Okrepljeni organ za IO (ukrep 2) bi moral nadzirati izboljšavo informacij o izobraževanju in spretnostih odraslih ter zagotoviti, da te informacije podpirajo izvajanje nacionalnega programa za izobraževanje odraslih (ukrep 1), dejavnosti nadzornega organa (ukrep 2), medministrsko usklajevanje (ukrep 4), odločanje lokalnih in regionalnih akterjev (ukrep 5), boljšo prilagoditev storitev izobraževanja odraslih potrebam učencev (ukrep 6), prizadevanja za spodbujanje koristi izobraževanja odraslih (ukrep 7), odločitve o dodeljevanju sredstev (ukrep 8) in vlaganja posameznikov in podjetij v izobraževanje odraslih.

Krepitev sodelovanja med specifičnimi akterji na področju izobraževanja odraslih

Poleg krepitve splošnih pogojev za sodelovanje v izobraževanju odraslih mora Slovenija sprejeti naslednje ukrepe za okrepitev usklajevanja in sodelovanja med ministrstvi, z občinami in med lokalnimi akterji ter med vlado (vključno z javnimi ponudniki) in deležniki.

Ukrep 4: Okrepitev medministrskega usklajevanja na področju izobraževanja odraslih

Javni uslužbenci, ki so vključeni v politiko izobraževanja odraslih v Sloveniji, se med seboj usklajujejo s pomočjo različnih formalnih in neformalnih mehanizmov. Namen številnih strategij, predpisov in praks upravljanja človeških virov v javni administraciji je omogočiti učinkovito medministrsko usklajevanje. Strategija razvoja javne uprave 2015–2020 (SJU 2020) in SRS 2030 opredeljujeta učinkovito javno upravljanje in medministrsko usklajevanje kot prednostni nalogi za javno upravo.

Medministrsko usklajevanje za izobraževanje odraslih je mogoče okrepiti z izboljšanjem ozaveščenosti in spretnosti javnih uslužbencev ter prepoznavanja in zagotavljanja sredstev za usklajevanje. Čeprav so v Sloveniji sprejeti številni predpisi in postopki za omogočanje medministrskega usklajevanja, so predstavniki ministrstev, ki sodelujejo v tem projektu, zatrдили, da ti predpisi ne zadostujejo. Dejali so, da so priložnosti za razvoj spretnosti za učinkovito usklajevanje omejene in da prizadevanja za usklajevanje niso zadostno priznana. Predstavniki ministrstev so izrazili tudi zaskrbljenost o ravneh in nestalnosti sredstev, ki so namenjena medministrskemu usklajevanju. Izpostavili so zlasti potrebo po razvoju kulture sodelovanja v slovenski javni upravi, zlasti za izboljšano politiko izobraževanja odraslih.

Okvir 1.4. Priporočeni ukrep 4: Okrepitev medministrskega usklajevanja na področju izobraževanja odraslih

Vlada bi morala izboljšati ozaveščenost, spretnosti, priznavanje in zagotavljanje sredstev za usklajevanje v javni upravi, da bi tako okrepila sodelovanje znotraj in med ministrstvi.

Vlada bi morala izvesti anketo med posamezniki, ki se v ministrstvih, vladnih službah in obstoječih medsektorskih organih ukvarjajo z izobraževanjem odraslih, da bi lahko ocenila in obravnavala vrzeli v spretnostih, priznavanju in iskanju sredstev za sodelovanje. Na podlagi rezultatov ankete bi vlada morala dvigniti ozaveščenost o pomenu sodelovanja na področju izobraževanja odraslih, izboljšati priložnosti za razvoj spretnosti za sodelovanje v javni upravi, okrepiti zahteve za učinkovito sodelovanje in priznanje le-tega ter učinkovito zagotavljati sredstva za sodelovanje. Kljub osredotočenosti na izobraževanje odraslih bi moral ta ukrep prispevati k izpolnitvi ciljev SRS 2030 za »učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve«.

Ta ukrep bi moral omogočiti razvoj sposobnosti javnih uslužbencev za: strateško upravljanje (ukrepa 1 in 2), vključevanje raznolikih informacij v postopke odločanja (ukrep 3) in sprejetje uporabniško usmerjenega pristopa na področju izobraževanja odraslih (ukrep 6). Vlada bi morala preučiti tudi možnost razširitve učnih možnosti na občine in javne ponudnike, da bi podprla njihovo vlogo v izobraževanju odraslih (ukrep 5).

Ukrep 5: Okrepitev sodelovanja z občinami in med lokalnimi akterji

Kljub pomembni in vedno večji vlogi občin v izobraževanju odraslih je usklajevanje med ministrstvi in občinami za razvoj in izvajanje politike s področja izobraževanja odraslih omejeno. Predstavniki ministrstev, ki sodelujejo v tem projektu, so navedli, da ni neposrednih načinov komunikacije z občinami. Zgolj en obstoječi organ za izobraževanje odraslih (organ za IO) ima člana, ki zastopa občine (občinsko združenje). ReNPIO in letni načrti občin za izobraževanje odraslih (načrti za IO) bi lahko bili tesneje povezani. Učinkovito sodelovanje med ministrstvi in predstavniki občin bo bistveno za to, da bo lahko Slovenija učinkovito prilagajala svoje nacionalne politike lokalnim/regionalnim potrebam in da bodo lahko občine pomagale pri uresničevanju nacionalnih ciljev s področja izobraževanja odraslih.

Številni deležniki, ki sodelujejo v tem projektu, so dejali, da je sodelovanje med akterji na lokalni ravni dobra lastnost slovenskega sistema izobraževanja odraslih. Regionalni centri, povezani z izobraževanjem odraslih, kot so ljudske univerze, medpodjetniški izobraževalni centri (MIC) in kompetenčni centri za razvoj kadrov (KOC), služijo kot središča sodelovanja med ponudniki, občinami, lokalnimi delodajalci, socialnimi partnerji in drugimi. Toda v občinah pogosto manjka kultura sodelovanja in skupnega zagotavljanja storitev. Nobena občina še ni oblikovala skupnega načrta za IO z drugo ali drugimi občinami, kot to dovoljuje ZIO-1. Ne zdi se, da bi regionalni organi spodbujali partnerstva za izobraževanje odraslih. Deležniki, ki sodelujejo v tem projektu, so menili, da bi lahko bilo lokalno in regionalno sodelovanje na področju izobraževanja odraslih bolj sistematizirano, da bi tako bolje izkoristili sredstva, znanje in sposobnosti več občin in deležnikov. Osrednja vlada bi tudi lahko storila več za podporo sodelovanja na lokalni ravni.

Okvir 1.5. Priporočeni ukrep 5: Okrepitev sodelovanja z občinami in med lokalnimi akterji

Usklajevanje med osrednjo vlado in občinami bi moralo biti učinkovitejše, da bi bila zagotovljena skladnost med nacionalnimi in lokalnimi politikami ter programi izobraževanja odraslih. Občine in drugi lokalni akterji bi morali okrepiti medsebojno sodelovanje, da bi izboljšali relevantnost, vpliv in stroškovno učinkovitost storitev izobraževanja odraslih.

Občine in regionalne razvojne agencije bi morale aktivno prispevati k ukrepom 1, 2, 3, 6, 7 in 8 ter zagotoviti, da so njihovi načrti in dejavnosti v skladu z nacionalnim programom (ukrep 1). Poleg tega bi morale občine, regionalne razvojne agencije in ponudniki storitev izkoristiti regionalne organe (kot so regionalni županski sveti in RRA) za opredelitev in realizacijo priložnosti za partnerstva v izobraževanju odraslih.

Poleg vključitve lokalnih in regionalnih deležnikov v ukrepe 1, 2, 3, 7 in 8 bi morala ministrstva uporabiti javne razpise za nagrajevanje lokalnih in regionalnih partnerstev, ACS pa bi moral priznati in javno objaviti uspešne primere takšnih partnerstev.

Ukrep 6: Krepitev sodelovanja vlade/ministrstev z deležniki na področju izobraževanja odraslih

Slovenija ima na voljo vrsto mehanizmov, ki omogočajo sodelovanje vlade z deležniki na področju oblikovanja politike izobraževanja odraslih. Na splošno ti mehanizmi dobro delujejo, vendar jih je mogoče še izboljšati. SSIO in organ za IO ne vključujeta vseh

ključnih skupin deležnikov in jim zagotavljata malo vpliva na politiko. ESS, najbolj tristranski organ v Sloveniji za dialog o politikah, le redko razpravlja o politiki izobraževanja odraslih.

Na področju oblikovanja programov obstaja v Sloveniji nekaj obetavnih primerov, kjer javne agencije in ponudniki vključujejo končne uporabnike v oblikovanje storitev izobraževanja odraslih. Toda mehanizmi in prakse vključenosti deležnikov v oblikovanje in izvedbo programov so omejeni in večinoma priložnostni.

Mnogi udeleženci v tem projektu so zastavili vprašanje: »Kdo sprašuje odrasle v izobraževanju, česa si želijo?« Kljub ciljem SRS 2030 in SJU 2020 vlada in javni ponudniki končnih uporabnikov, tj. odraslih v izobraževanju in delodajalcev, sistematično v središče ne postavljajo oblikovanja politike in programov. Slovenija nima enotnega okvira ali ustanove za potrjevanje neformalnega in formalnega izobraževanja. Potrebno je spremljanje ponudbe in koriščenja prilagodljivih možnosti izobraževanja in usposabljanja ter potrjevanje predhodnega izobraževanja odraslih, zlasti v formalnem izobraževanju. Izboljšano usposabljanje lahko javnim uslužbencem in osebju javnih ponudnikov pomaga k boljšemu sodelovanju z deležniki in uporabniki storitev.

Okvir 1.6. Priporočeni ukrep 6: Krepitev sodelovanja vlade/ministrstev z deležniki na področju izobraževanja odraslih

Pri oblikovanju politike bi morali ministrstva, združenja delodajalcev in sindikati, ki so zastopani v ESS, pogosteje razpravljati o politikah, povezanih s spretnostmi odraslih in vseživljenjskim učenjem, ter mnenja predložiti vladi.

Pri oblikovanju programa bi morali ministrstva, vladne službe, ponudniki, ki se financirajo iz javnih sredstev, odrasli v izobraževanju in delodajalci učinkoviteje sodelovati za oblikovanje storitev izobraževanja odraslih, ki izpolnjujejo potrebe končnih uporabnikov. Na ravni vlade bi morali zbirati točnejše podatke o spremljanju in zagotavljanju zadostne ponudbe prilagodljivih programov izobraževanja in usposabljanja ter potrjevanja predhodnega izobraževanja odraslih. Ta prizadevanja bi morala biti osredotočena zlasti na formalni izobraževalni sistem – šole, poklicne šole in visokošolske ustanove. Ministrstva, vladne službe in ponudniki, ki se financirajo iz javnih sredstev, bi morali bolj sistematično izvajati uporabniško usmerjen pristop tako, da bi ciljne skupine odraslih in delodajalcev vključevali v pripravo storitev izobraževanja odraslih.

Novi model vrednotenja rezultatov za izobraževanje odraslih (ukrep 3) bi moral meriti zadovoljstvo uporabnikov glede oblike in prilagodljivosti programov izobraževanja odraslih. Vlada oziroma pristojna ministrstva bi morala javnim uslužbencem in osebju javnih ponudnikov izobraževanja odraslih zagotoviti ciljno usmerjeno usposabljanje na področju uporabniško usmerjenega pristopa (ukrep 4).

Krepitev sodelovanja za obravnavo specifičnih izzivov na področju izobraževanja odraslih

Kot številne države OECD se tudi Slovenija sooča z dvema zelo kompleksnima izzivoma na področju izobraževanja odraslih, tj. kako motivirati več odraslih za učenje in izobraževanje in kako ustrezno financirati izobraževanje odraslih. Po okrepitvi pogojev, ki omogočajo sodelovanje, in po vzpostavitvi sodelovanja med specifičnimi akterji, bi morala Slovenija sprejeti bolj usklajen pristop k obravnavi teh dveh izzivov.

Ukrep 7: Izboljšanje sodelovanja za ozaveščanje o izobraževanju odraslih

Slovenija ima razmeroma dobro razvit sistem za ozaveščanje o možnostih in koristih vseživljenjskega učenja. Teden vseživljenjskega učenja in Parade učenja so bile mednarodno priznane kot dobre prakse, ZIO-1 pa je razširil javno financirane storitve svetovanja za morebitne odrasle v izobraževanju.

Kljub znatnim prizadevanjem pa se delež odraslih, ki niso vključeni in si ne želijo biti vključeni v izobraževanje in usposabljanje (približno 47 %), v zadnjih desetih letih ni zmanjšal. Številni udeleženci v projektu so dejali, da prizadevanja za ozaveščanje o izobraževanju odraslih trenutno nimajo široke medsektorske podpore. Gonilo teh prizadevanj so v glavnem storitve ACS, MIZS in MDDSZ (svetovalci, LU in uradi ZRSZ). Udeleženci so se strinjali, da bi si morali vlada, lokalne službe in ponudniki, socialni partnerji in podjetja deliti odgovornost za spodbujanje in ozaveščanje o izobraževanju odraslih ter bi morali storiti več za usklajevanje svojih prizadevanj. Prisotna je zlasti potreba po ozaveščanju o koristih izobraževanja med brezposelnimi in neaktivnimi odraslimi v Sloveniji, med nizkokvalificiranimi delavci ter mikropodjetji in malimi podjetji.

Okvir 1.7. Priporočeni ukrep 7: Izboljšanje sodelovanja za ozaveščanje o izobraževanju odraslih

Delodajalci in njihova združenja, sindikati, ministrstva, LU, MIC, centri za socialno delo (CSD), uradi ZRSZ, občine, šole, javni mediji in drugi bi si morali bolj razdeliti odgovornost za ozaveščanje o prednostih in možnostih izobraževanja odraslih.

Ti akterji bi morali utrditi sodelovanje pri oblikovanju, financiranju in izvajanju akcijskega načrta za spodbujanje izobraževanja odraslih v Sloveniji. Akcijski načrt bi moral spodbuditi več odraslih k vključitvi v izobraževanja in usposabljanja, delodajalce pa pritegniti k sponzoriranju le-teh, kar bi izboljšalo kulturo vseživljenjskega učenja v Sloveniji. Akcijski načrt bi moral vključevati nacionalno večpredstavnostno kampanjo za dvig splošne ozaveščenosti, ki bi gradila na uspehu Tedna vseživljenjskega učenja. Slednja bi morala tudi podrobneje opisovati ustrezne pobude ozaveščanja, usmerjanja in pomoči na regionalni in lokalni ravni. Akcijski načrt bi moral dodeliti odgovornost posameznim sektorjem in/ali vladnim službam za pomoč specifičnim ciljnim skupinam odraslih, ki so jim najbližje: združenjem delodajalcev za mala podjetja, sindikatom za nizkokvalificirane delavce, ZRSZ za registrirane brezposelne, CSD za neaktivne odrasle, občinam LU in svetovalnim centrom za druge lokalne prikrajsane skupine ter osnovnim in srednjim šolam za pomoč staršem z nizkimi ravnmi spretnosti.

Tak akcijski načrt bi podpiral doseganje ciljev Slovenije glede izobraževanja odraslih (ukrep 1), njegovo izvajanje pa bi moral nadzirati izboljšani organ za IO (ukrep 2). Podpirati bi ga morali izboljšane informacije o učnih možnostih in rezultatih (ukrep 3), lokalni in regionalni deležniki (ukrep 5) ter medsektorsko financiranje (ukrep 8).

Ukrep 8: Izboljšanje sodelovanja za učinkovito financiranje izobraževanja odraslih

Financiranje izobraževanja odraslih v Sloveniji ima nekatere prednosti. Programe, povezane z izobraževanjem, financira deset ministrstev, vsako na področjih svojega strokovnega znanja. Nadaljevanje osnovnošolskega izobraževanja (ISCED 1–2), različni programi osnovnih spretnosti in usmerjanja v učenje in izobraževanje so vzpostavljeni kot

javna služba in se v celoti financirajo iz javnih sredstev. Leta 2018 bodo javni izdatki za izobraževanje odraslih dosegli najvišjo raven vsaj od leta 2005. Številne občine prav tako financirajo storitve izobraževanja odraslih. Na splošno slovenski delodajalci namenijo znatno več sredstev za nadaljnje poklicno izobraževanje in usposabljanje kot temu v povprečju namenjajo delodajalci v EU. Obstajajo tudi primeri sofinanciranja nekaterih programov, povezanih z izobraževanjem odraslih, s strani vlade in delodajalcev.

Vseeno so se predstavniki ministrstev in deležnikov, ki so sodelovali v tem projektu, strinjali, da bi morali vlada, delodajalci in posamezniki izobraževanje odraslih financirati učinkoviteje. Številni udeleženci so podvomili o tem, ali je skupni znesek javnih in zasebnih sredstev za financiranje izobraževanja odraslih v Sloveniji zadosten. Nestanovitnost javnega financiranja izobraževanja odraslih v zadnjem desetletju je ogrozila zmožnost sektorja, da bi izpolnil nacionalne cilje za izobraževanje odraslih. Slovenski sistem za izobraževanje odraslih je zelo odvisen od Evropskega socialnega sklada, kar prinaša določena tveganja. Socialni dialog in kolektivne pogodbe niso zagotovili, da bi delodajalci iz različnih sektorjev in različnih velikosti učinkovito vlagali v spretnosti zaposlenih odraslih. Posledično Slovenija nima sistematskega pristopa, na podlagi katerega bi si vlada z ministrstvi, delodajalci in posamezniki ustrezno razdelili stroške razvoja spretnosti. Slovenija ima možnost, da izboljša način razdelitve stroškov izobraževanja, zagotovi trajnostnost financiranja ter usmeri financiranje na tista področja, kjer bo njegov vpliv največji.

Okvir 1.8. Priporočeni ukrep 8: Izboljšanje sodelovanja za učinkovito financiranje izobraževanja odraslih

Vlada z ministrstvi, delodajalci in njihova združenja, sindikati in odrasli v izobraževanju bi morali bolj sistematično razdeliti, usmeriti in racionalizirati financiranje izobraževanja odraslih.

ESS bi moral s podporo razširjenega organa za IO (ukrep 2) oblikovati dogovor o financiranju, ki bi določal, kako si bodo vlada, delodajalci in posamezniki razdelili stroške vlaganj v različne vrste izobraževanja in spretnosti odraslih.

Vlada bi morala zagotoviti celovito in vnaprejšnjo finančno podporo nizkokvalificiranim odraslim, da bi se lahko vključili v programe za nadaljevanje izobraževanja in programe osnovnih spretnosti. Socialni partnerji bi morali okrepiti določila za izobraževanje in usposabljanje v zaostalih kolektivnih pogodbah, vlada pa bi morala spremljati njihovo izvajanje. V sektorjih z razmeroma nizkimi izdatki za vključenost v izobraževanje in usposabljanje odraslih ali z nizko tovrstno vključenostjo bi morali socialni partnerji poskusno uvesti sredstva za sektorsko usposabljanje, ki bi ga morala vlada delno sofinancirati. Ta sredstva bi morala podpreti zlasti nizkokvalificirane delavce, ki niso zajeti s kolektivnimi pogodbami ali niso v standardnih oblikah zaposlitve, ter mikropodjetja in mala podjetja. Ministrstva, ki so vključena v izobraževanje odraslih, in SVRK bi morali skupaj pregledati, racionalizirati in izboljšati nacionalne postopke za dostop do sredstev EU in dodelitev le-teh v sklopu obsežnejših prizadevanj za racionalizacijo.

Skupni dogovori o financiranju izobraževanja odraslih bi morali podpreti izpolnitev ciljev, ki si jih je Slovenija zadala za izobraževanje odraslih (ukrep 1). O razširjenih prednostnih nalogah financiranja bi moral razpravljati organ za IO (ukrep 2) in bi morale temeljiti na izboljšanih informacijah o učnih dejavnostih in rezultatih ter potrebah po spretnostih in neuskkljenostih na področju spretnosti (ukrep 3).

Osnova za akcijski načrt

Predstavniki ministrstev, občin in deležnikov, ki so sodelovali v tem projektu, so izrazili potrebo po izboljšanju upravljanja in sodelovanja, da bi izboljšali vključenost, rezultate in stroškovno učinkovitost izobraževanja odraslih. Ugotovitve in priporočila v tem poročilu lahko služijo kot osnova za akcijski načrt v ta namen.

Za oblikovanje naslednjih korakov je OECD izvedel anketo med deležniki izobraževanja odraslih o njihovem mnenju glede izvajanja ukrepov (Preglednica 1.2). Od tistih, ki so se odzvali, je velika večina menila, da je vseh osem priporočenih ukrepov zelo pomembnih za Slovenijo. Anketiranci so imeli različna mnenja o financiranju in času, ki je potreben za izvedbo ukrepov. Na splošno so menili, da ukrepi ne bodo zahtevali veliko novega financiranja, vendar bo za njihovo popolno izvedbo potrebnega nekaj časa. Postopno izvajanje lahko Sloveniji pomaga, da bi prej izkoristila koristi ukrepov. Anketiranci so kot najpomembnejše pogoje za uspešno izvajanje ukrepov dosledno navajali odgovornost, podporo visoke politike in skupno razumevanje razlogov za ukrep.

Preglednica 1.2. Premislek o izvajanju ukrepov

Rezultati ankete deležnikov izobraževanja odraslih v Sloveniji, julij–september 2018, N = 24

Ukrep	Pomen	Financiranje (EUR/leto)	Čas	Odgovornost	Pogoji za uspešno izvedbo		Morebitne potrebne zakonodajne spremembe
					1.	2.	
	% bistveno/zelo pomembno	Najbolj pogost odgovor	Najbolj pogost odgovor	Sektorji, ki so (delno) odgovorni			Ime zakona
1: Nacionalni program	88 %	10.000–50.000	1–2 leti	Osrednja vlada, raziskovalna ustanova, podjetje/zbornica in neprofitna organizacija	Odgovorne organizacije/sektorji odgovarjajo za izvajanje	Obstaja podpora visoke politike	Zakon o izobraževanju odraslih: (Uskladičev imenovanja organa za IO, povezava s SRS 2030)
2: Nadzorni organ	79 %	50.000–100.000	2–5 let	Osrednja vlada, raziskovalna ustanova, podjetje/zbornica in neprofitna organizacija	Obstaja podpora visoke politike	Odgovorne organizacije/sektorji odgovarjajo za izvajanje	Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja; članstvo v SSIO in odgovornosti
3: Informacije	75 %	10.000–50.000	1–2 leti	Osrednja vlada, raziskovalna ustanova, podjetje/zbornica	Odgovorne organizacije/sektorji odgovarjajo za izvajanje	Obstaja podpora visoke politike	Zakon o državni statistiki: obvezno poročanje
4: Medministrsko usklajevanje	75 %	Financiranje ni potrebno	2–5 let	Osrednja vlada in raziskovalna ustanova	Obstaja podpora visoke politike	Odgovorne organizacije/sektorji odgovarjajo za izvajanje	Brez
5: Lokalno/regionalno	79 %	10.000–50.000	2–5 let	Osrednja vlada, raziskovalna ustanova, podjetje/zbornica	Razloge in koristi ukrepa razumejo vsi sektorji	Odgovorne organizacije/sektorji odgovarjajo za izvajanje	Zakon o lokalni samoupravi: predstavniki vključeni v organe odločanja
6: Deležniki	88 %	50.000–100.000	2–5 let	Osrednja vlada, raziskovalna ustanova, podjetje/zbornica in neprofitna organizacija	Razloge in koristi ukrepa razumejo vsi sektorji	Socialni partnerji in deležniki podpirajo ukrep	Brez

Ukrep	Pomen	Financiranje (EUR/leto)	Čas	Odgovornost	Pogoji za uspešno izvedbo	Morebitne potrebne zakonodajne spremembe	
7: Ozaveščanje	79 %	10.000– 50.000	Manj kot 1 leto	Osrednja vlada, raziskovalna ustanova, podjetje/zbornica	Socialni partnerji in deležniki podpirajo ukrep	Razloge in koristi ukrepa razumejo vsi sektorji	Zakon o medijih; Zakon o Radioteleviziji Slovenija: Krepitev vloge masovnih medijev in formalnega izobraževanja
8: Financiranje	71 %	Mešano mnenje	2–5 let	Osrednja vlada, raziskovalna ustanova, podjetje/zbornica	Odgovorne organizacije/sektorji odgovarjajo za izvajanje	Razloge in koristi ukrepa razumejo vsi sektorji	Zakon o izvrševanju proračuna Republike Slovenije veča finančna sredstva iz NB

Pri izvajanju teh priporočenih ukrepov, izboljšanju vključenosti v izobraževanje odraslih, rezultatov in stroškovne učinkovitosti izobraževanja odraslih v Sloveniji igrajo vlogo vsi sloji družbe. Na podlagi analize, razprav in ankete, izvedene med projektom, so v Preglednica 1.3 povzete morebitne vloge vsakega ministrstva in sektorja za izvedbo ukrepov.

Preglednica 1.3. Morebitne vloge za izvedbo ukrepov

	Primarna odgovornost za izvedbo (glavna)
MIZS	Ukrep 1: Celovit nacionalni program izobraževanja odraslih Ukrep 2: Izboljšanje nadzornih organov za izobraževanje odraslih Ukrep 3 (in ukrep 6): Razširitev in združitve zbiranja podatkov o dejavnostih izobraževanja odraslih
MDDSZ	Ukrep 6: Povečanje prepoznavnosti izobraževanja odraslih v programu ESS Ukrep 7: Spodbujanje izobraževanja odraslih med brezposelnimi in neaktivnimi prebivalci
MKGP	Ukrep 1: Povezava nacionalnega programa izobraževanja odraslih s kmetijsko politiko
MGRT	Ukrep 1: Povezava nacionalnega programa izobraževanja odraslih s gospodarsko politiko Ukrep 3: Izboljšanje informacij o potrebah po spretnostih in neuskkljenostih na področju spretnosti Ukrep 5: Okrepitev sodelovanja vlade z občinami
MZ	Ukrep 1: Povezava nacionalnega programa izobraževanja odraslih z zdravstveno politiko
MK	Ukrep 1: Povezava nacionalnega programa izobraževanja odraslih s kulturno politiko
MJU	Ukrep 1: Povezava nacionalnega programa izobraževanja odraslih s politiko o javni upravi Ukrep 4: Izboljšanje ozaveščenosti, spretnosti, priznavanja in iskanja sredstev za sodelovanje v javni upravi Ukrep 6: Usposabljanje v uporabniško usmerjenih pristopih oblikovanja politike Ukrep 8 (in ukrep 5 in 6): Usposabljanje v spretnostih za storitve naročanja in sklepanja pogodb
MNZ	Ukrep 1: Povezava nacionalnega programa izobraževanja odraslih s politiko o notranjih zadevah
MP	Ukrep 1: Povezava nacionalnega programa izobraževanja odraslih s pravosodno politiko
MOP	Ukrep 1: Povezava nacionalnega programa izobraževanja odraslih z okoljsko politiko
MF	Ukrep 8: Razširitev financiranja za nadaljevanje srednješolskega izobraževanja in usposabljanje v osnovnih spretnostih
SVRK	Ukrep 1: Povezava nacionalnega programa izobraževanja odraslih z razvojno politiko Ukrep 8: Poenostavitev nacionalnih postopkov in napatkov za sklade EU
ACS (in CPI kjer primerno)	Ukrep 3: Razvoj metode za ocenjevanje rezultatov programov in ponudnikov izobraževanja odraslih Ukrep 6: Razvoj pristopa, usmerjenega k uporabniku/učencu/odraslemu za oblikovanje programov izobraževanja odraslih Ukrep 7: Priprava akcijskega načrta za spodbujanje izobraževanja odraslih v Sloveniji
Občine in združenja	Ukrep 5: Okrepitev sodelovanja na področju izobraževanja odraslih med občinami in z lokalnimi akterji
Regionalni organi	Ukrep 5: Okrepitev sodelovanja na področju izobraževanja odraslih na regionalni ravni

	Primarna odgovornost za izvedbo (glavna)
Socialni partnerji (zbornice in sindikati)	Ukrep 8: Priprava sporazuma o financiranju izobraževanja odraslih v ESS na visoki ravni Ukrep 8: Okrepitev določb za izobraževanje in usposabljanje v zaostalih kolektivnih pogodbah Ukrep 8: Poskusna uvedba sredstev za sektorsko usposabljanje v zaostalih sektorjih
Podjetniške zbornice	Ukrep 7: Spodbujanje izobraževanja odraslih med podjetji, zlasti mikropodjetji in malimi podjetji
Sindikati	Ukrep 7: Spodbujanje izobraževanja odraslih med delavci, zlasti nizkokvalificiranimi delavci
Podjetja	Ukrep 7: Spodbujanje izobraževanja odraslih na delovnem mestu
Ponudniki izobraževanja odraslih (in predstavniki)	Ukrep 6: Prilagoditev programov potrebam odraslih, vključno z uporabniško usmerjenimi pristopi oblikovanja programov in potrjevanjem predhodnega izobraževanja Ukrep 7: Spodbujanje izobraževanja odraslih med lokalnimi prebivalci in delodajalci
Predstavniki odraslih v izobraževanju	Ukrep 7: Spodbujanje izobraževanja odraslih med ciljnimi skupinami odraslih, ki jih predstavljajo
Nevladne, neprofitne organizacije	Ukrep 7: Spodbujanje izobraževanja odraslih med lokalnimi prebivalci

Opomba: Ta preglednica navaja elemente posameznih priporočenih ukrepov in ne celotnih ukrepov. Zato se besedilo v tej preglednici morda ne ujema z besedilom celotnega ukrepa.

Opombe

¹ Po izsledkih Ankete Evropske unije o delovni sili (EU-LFS), ki navaja letna povprečja četrtletnih podatkov o vključenosti odraslih v izobraževanje in usposabljanje v štirih tednih pred izvedbo ankete (Eurostat, 2018_[20]).

² Razlike med podatki AES in EU-LFS o vključenosti odraslih v formalno in neformalno izobraževanje in usposabljanje odražajo številne dejavnike, vključno z različnimi časovnimi okviri (AES jemlje v obzir 12 mesecev pred anketo, Anketa o delovni sili pa štiri tedne pred anketo) in zajetimi vrstami izobraževanja (za razliko od EU-LFS vključuje AES »vodeno usposabljanje na delu«, za upoštevanje učnih dejavnosti pa ne zahteva minimalnega trajanja) (Eurostat, 2018_[28]; Goglio and Meroni, 2014_[27]).

Literatura

- Burger, A. et al. (2017), *Impact evaluation of key employment programmes in Slovenia. Final report under the component 1*, Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities, http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/zaposlovanje/Razvoj_strategij_reform_na_podrocju_socialnih_politik_v_Sloveniji/WP_1_ALMPs.pdf. [13]
- Card, D., J. Kluve and A. Weber (2015), “What Works? A Meta Analysis of Recent Active Labour Market Program Evaluations”, *IZA Discussion Paper Series*, No. 9236, <http://ftp.iza.org/dp9236.pdf>. [11]
- Council of the European Union (2011), *Council Resolution on a renewed European agenda for adult learning*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011G1220%2801%29>. [21]
- Desjardins, R. (2017), *Political Economy of Adult Learning Systems: Comparative Study of Strategies, Policies and Constraints*, Bloomsbury. [17]
- European Commission (2018), *EU policy in the field of adult learning - European Commission*, European Commission website, https://ec.europa.eu/education/policies/eu-policy-in-the-field-of-adult-learning_en (accessed on 02 September 2018). [22]
- European Commission (2015), *An in-depth analysis of adult learning policies and their effectiveness in Europe*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, <http://dx.doi.org/10.2767/076649>. [14]
- Eurostat (2018), *Adult Education Survey (AES)*, <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (accessed on 17 October 2018). [18]
- Eurostat (2018), *Adult Learning: Participation Rate in Education and Training (Last 4 Weeks)*, Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (accessed on 16 October 2018). [20]
- Eurostat (2018), *Continuing Vocational Training Survey (CVTS)*, <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>. [19]
- Eurostat (2018), *Metadata - Adult Participation in Education and Training (based on EU-LFS)*, Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/trng_lfs_4w0_esms.htm (accessed on 17 October 2018). [25]
- FiBS and DIE (2013), *Developing the Adult Learning Sector. Lot 2: Financing the Adult Learning Sector*, Report prepared for the European Commission/DG Education and Culture, Berlin. [16]
- Goglio, V. and E. Meroni (2014), *Adult participation in lifelong learning: The impact of using a 12-months or 4-weeks reference period*, European Commission, Joint Research Centre, <http://dx.doi.org/10.2788/43117>. [24]

- McCall, B., J. Smith and C. Wunsch (2016), “Government-Sponsored Vocational Education for Adults”, *Handbook of the Economics of Education*, Vol. 5, pp. 479-652, <http://dx.doi.org/10.1016/B978-0-444-63459-7.00009-9>. [12]
- Nedelkoska, L. and G. Quintini (2018), “Automation, skills use and training”, *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, No. 202, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/2e2f4eea-en>. [7]
- OECD (2018), *Education at a Glance: Educational attainment and labour market outcomes by skills*, OECD Education Statistics (database), http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=EAG_EA_SKILLS (accessed on 23 October 2018). [4]
- OECD (2018), *OECD Jobs Strategy*, OECD Publishing, Paris. [8]
- OECD (2017), *OECD Skills Strategy Diagnostic Report: Slovenia 2017*, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264287709-en>. [6]
- OECD (2017), *Survey of Adult Skills (PIAAC) database (2015, 2015)*, OECD, <http://www.oecd.org/skills/piaac/> (accessed on March 2017). [3]
- OECD (2016), *Skills Matter: Further Results from the Survey of Adult Skills*, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264258051-en>. [2]
- OECD (2016), *Society at a Glance 2016: OECD Social Indicators*, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264261488-en>. [5]
- OECD (2005), *Promoting Adult Learning*, Education and Training Policy, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264010932-en>. [9]
- Šooš, T. et al. (eds.) (2017), *Strategija razvoja Slovenije 2030 (Slovenian Development Strategy 2030)*, Government Office for Development and European Cohesion Policy, Ljubljana, http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2017/srs2030/en/Slovenia_2030.pdf. [1]
- SURS (2018), *Number of Enterprises database (2016)*, https://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Economy/14_business_subjects/01_14188_Enterprises/01_14188_Enterprises.asp (accessed on 29 October 2018). [23]
- Vera-Toscano, E., M. Rodrigues and P. Costa (2017), “Beyond educational attainment: The importance of skills and lifelong learning for social outcomes. Evidence for Europe from PIAAC”, *European Journal of Education*, <http://dx.doi.org/10.1111/ejed.12211>. [15]
- What Works Centre for Local Economic Growth (2016), *Evidence Review 1: Employment Training*, http://www.whatworksgrowth.org/public/files/Policy_Reviews/16-06-15_Employment_Training_Update.pdf. [10]

Raziskave spretnosti OECD

Smernice za izvajanje Strategije spretnosti za Slovenijo

IZBOLJŠANJE UPRAVLJANJA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Povzetek/Ocena in priporočila

Dobro usklajen sistem izobraževanja odraslih bo nujno potreben za doseganje dolgotrajnih razvojnih ciljev Slovenije. Zaradi transformacijskih učinkov globalizacije, tehnološkega razvoja in demografskih sprememb na življenje v delovnem okolju in izven njega je ustrezna obravnava spretnosti odraslih še pomembnejša.

Raziskava OECD kaže, da imajo vsi, posamezniki, delodajalci in celotna družba, koristi, če odrasli dosegajo višje ravni spretnosti. Slovenija je v zadnjih desetletjih znatno napredovala na področju uspešnosti šolajočih otrok in mladine in doseganja terciarne izobrazbe. Toda danes imajo številni odrasli v Sloveniji zgolj nizke ravni osnovnih spretnosti. Vključenost v izobraževanje odraslih ostaja pod cilji Slovenije, zlasti pri nizkokvalificiranih, brezposelnih in starejših odraslih ter delavcih v malih podjetjih. Na podlagi rastočega gospodarstva in ozaveščenosti o pomenu spretnosti imajo slovenska vlada, socialni partnerji in deležniki edinstveno priložnost, da izboljšajo razdelitev odgovornosti in si skupaj prizadevajo za napredek na področju izobraževanja odraslih.

V tem poročilu je predstavljeno, kako lahko Slovenija okrepi: pogoje, ki omogočajo sodelovanje, sodelovanje med specifičnimi akterji (ministrstvi, občinami in deležniki) in sodelovanje na področju specifičnih izzivov (spodbujanje in financiranje). Priporočenih je osem ukrepov, ki jih lahko vlada, socialni partnerji in deležniki sprejmejo, da bi okrepili usklajevanje in sodelovanje ter tako izboljšali vključenost, rezultate in stroškovno učinkovitost izobraževanja odraslih.

To publikacijo si lahko ogledate na spletu na <http://dx.doi.org/10.1787/9789264308459-en>.

Ta dokument je objavljen v knjižnici OECD, kjer so zbrane vse knjige, periodične publikacije in statistične podatkovne zbirke.

Obiščite www.oecd-ilibrary.org za več informacij.

